

Vlad POPOVICI

POSSIBILITĂȚI DE RECONSTRUCȚIE NOMINALĂ A POPULAȚIEI ȚĂRII NĂSĂUDULUI ÎN EPOCA MODERNĂ PORNIND DE LA REGISTRELE PAROHIALE DE STARE CIVILĂ¹

Nominal reconstruction of the population of Năsăud region during the modern era,
based on the parish registers of civil status

Vlad POPOVICI

Abstract: *The paper deals with the possibility of reconstructing the historical population of the Country of Năsăud (Transylvania, Romania) during the late eighteenth, nineteenth and early twentieth century, starting from the preserved parish registers. The first part underlines the state of research in Romanian historical demography, the importance of reconstructing historical populations and the general features of the envisioned sources. The main part of the paper offers an overview of the preserved parish registers for the Country of Năsăud, analysing the actual range of possible population reconstruction for each ethnicity and denomination. The region under study had an overwhelming Romanian population (over 90%), although Germans (Saxons), Jews and a handful of Hungarians were also present. This particular feature, combined with the fact that, being a border regiment area, most of the Romanians were Greek-Catholics, makes the reconstruction attempts easier. Problems are raised by two aspects. The first one concerns the Romanian Orthodox and the Hungarian Calvinist minorities scattered in very small communities all over the region, for which the parish registers are badly preserved or, sometimes, completely missing. The second aspect concerns more compact communities, like German (Catholics and Lutherans) and Jews, for which parish registers are preserved, but only for a few decades, allowing the reconstruction of only one generation. Beside these two problems, the time and resources-consuming character of the population reconstruction activities is also highlighted, and the conclusions point out not only the theoretical reconstruction possibilities, but also the necessity of involving local historians into this task, in order to ease and fasten the data entry operations from the archive documents into the database hosted by the Centre for Population Studies at "Babeș-Bolyai" University Cluj-Napoca.*

Keywords: population reconstruction, parish books, Năsăud, nineteenth century, archives

Stadiul actual al reconstrucției nominale a populației Transilvaniei în epoca modernă nu este foarte înaintat, deși tradiția studiilor românești de demografie istorică a Transilvaniei coboară până în perioada interbelică, și chiar anterior. După 1989, crearea unei școli de demografie istorică la Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca a avut ca și corolare publicarea recensămintelor dintre anii 1830-1941² și a unui număr ridicat de monografii și

¹ Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului GTC_34024REGEDIT – *Resursă electronică pentru gestionarea și evidența surselor de demografie istorică a Transilvaniei*, finanțat de Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca.

² Ioan Bolovan, Bogdan Crăciun, *Consignatio statistico topographica singulorum in MagnaPrincipatu Transylvaniae 1829-1831*, Cluj-Napoca, PUC, 2003; Traian-Ioan Rotariu, Maria Semeniuc, Elemér Mezei, *Recensământul din 1850, Transilvania*, Cluj-Napoca, s.n., 1993; Traian-Ioan Rotariu, Iulian Pah, Maria Semeniuc, *Recensământul din 1857, Transilvania*, București, Staff, 1996; Traian-Ioan Rotariu, Maria Semeniuc, Elemér Mezei, *Recensământul din 1869, Transilvania*, Cluj-Napoca, PUC, 2008; Idem, *Recensământul din 1880, Transilvania*, București, Staff, 1997; Idem, *Recensământul din 1890 și recensământul țiganilor din 1893, Transilvania*, Cluj-Napoca, PUC, 2009; Idem, *Recensământul din 1900, Transilvania*, vol. 1-2, București, Staff, 2006; Idem, *Recensământul din 1910, Transilvania*, vol. 1-2, Cluj, PUC, 2006; Idem, *Recensământul din 1930, Transilvania*, Cluj-Napoca, PUC, 2011; Idem, *Recensământul din 1941, Transilvania*, Cluj-Napoca, PUC, 2002.

„Nominal reconstruction of the population of Năsăud region during the modern era, based on the parish registers of civil status”, *Astra Salvensis*, 3, p. 64-75

sinteze, care au continuat și extins precedentele cercetări.³ Alături de prelungirea cercetărilor în direcțiile deja deschise, un pas firesc spre viitor îl reprezintă inițierea reconstrucției nominale a populației, adică crearea unei baze de date cuprinzând persoanele care au trăit în Transilvania în perioada premodernă și modernă. Astfel de demersuri reconstitutive au fost deja inițiate în spațiul occidental cu câteva decenii în urmă, unele dintre ele fiind instituționalizate și ajungând standarde de referință în domeniu, în state precum Suedia, Norvegia, Danemarca, Olanda, Canada și Statele Unite ale Americii.

La prima vedere, încercarea de a reconstrui nominal populația unei țări sau regiuni, întâi la nivelul indivizilor, apoi al reconstrucției relațiilor de familie dintre ei, urcând ulterior la nivel comunitar și micro-zonal, poate părea un efort care depășește posibilitățile naționale de cercetare și stadiul actual al cunoașterii în domeniu. În realitate, în raport cu stadiul actual al cercetărilor la nivel național, ceea ce contează este dezvoltarea cadrului teoretic și instituțional necesar. Dacă „Centrul de Studiere a Populației” din cadrul UBB Cluj-Napoca reprezintă un puternic actor instituțional, capabil să dezvolte o astfel de inițiativă, în schimb dezvoltarea cadrului teoretic și de referință are nevoie de mai multă atenție. În acest sens, un pas important îl reprezintă catalogarea surselor disponibile pentru activități de reconstrucție a populației, respectiv acele documente care înregistrează nominal populația, caracteristicile socio-demografice ale indivizilor și relațiile socio-familiale dintre ei.

Una dintre principalele categorii de surse pe care se poate baza reconstrucția populației Transilvaniei este reprezentată de registrele parohiale de stare civilă. Anterior anului 1895 acestea au fost unica formă de înregistrare de stare civilă din Transilvania și Ungaria. Începând

³ Dintre studiile de demografie istorică atingând Țara Năsăudului amintim, cronologic și selectiv: Ioan Pop, „Situția populației din districtul năsăudean înainte de militarizare (1700-1762)”, în *Studii și Materiale* [Țargu-Mureș], 1972, nr. 3-4, p. 223-230; Pompei Boca, „Cu privire la conscripția grănicerilor năsăudeni din 1763-1764”, în *Arhiva Someșană*, 1973, p. 178-184 & Idem, 1975, p. 179-182; Pompei Boca, Ion Moldovan, „Populația Județului Bistrița-Năsăud între anii 1870-1970”, în *File de Istorie* [Bistrița], III, 1974, p. 286-323; Pompei Boca, „Populația Județului Bistrița Năsăud între anii 1720-1780”, în *File de Istorie*, IV, 1976, p. 295-312; Idem, „Structura etnică a populației județului Bistrița-Năsăud la Recensământul din 1850-1851”, în *File de Istorie*, VI, 1989, p. 150-170; Ioan Bolovan, „Demographic Aspects in the 2nd Romanian Frontier Guard Regiment”, în Liviu Maior, Nicolae Bocșan, Ioan Bolovan (coord.), *The Austrian Military Border. Its Political and Cultural Impact*, Iași, Glasul Bucovinei, 1994, p. 40-54; Idem, „Realități demografice în Regimentul II românesc de graniță (sec. al XIX-lea)”, în Nicolae Bocșan et alii (coord.), *D. Prodan - Puterea modelului*, Cluj-Napoca, Fundația Culturală Română, 1995, p. 182-186; Ioan Bolovan, Adrian Onofreiu, *Revoluția de la 1848-1849 în zona Regimentului grăniceresc năsăudean. Contribuții istorice și demografice*, Cluj-Napoca, Argonaut, 2003; Oana-Ramona Ilovan, „Evoluția demografică a comunei Maieru – între tradiție, comunism și tranziția postdecembristă”, în Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean (coord.), *Om și societate. Studii de istoria populației României. Secolele XVII-XXI*, Cluj-Napoca, PUC, 2007, p. 357-372; Bogdan Crăciun, *Evoluția demografică a sașilor din Transilvania în epoca modernă*, Tz. Doctorat, Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai”, 2010; Ioan Bolovan, Adrian Onofreiu, Viorel Rus, *Familiiile din Năsăud în anul 1869. Contribuții de demografie istorică*, Cluj-Napoca, Argonaut, 2010; Dana-Maria Rus, *Căsătorie și recăsătorie în satele Regimentului II românesc de graniță în perioada epocii moderne (secolul al XIX-lea)*, Cluj-Napoca, Accent, 2011; Ioan Bolovan, Adrian Onofreiu, Viorel Rus, „Orașul Năsăud în anul 1869. Contribuții de demografie istorică”, în Iosif Marin Balog, Ana Victoria Sima, Ion Cârja (ed.), *Specific românesc și confluențe central-europene: profesorului Teodor Pavel la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Cluj-Napoca, PUC, 2012, p. 79-87.

Vlad POPOVICI

cu respectivul an rolul lor a fost preluat de înregistrările civile, cele două tipuri de documente (administrativ-laice și bisericești) continuând în paralel până astăzi, chiar dacă registrele parohiale și-au pierdut caracterul de documente oficiale în afara cadrului bisericesc.⁴ După 1895 cele două categorii de surse sunt, practic, complementare. Chiar și așa însă, nu ne putem aștepta ca ele să ajungă la idealul de acoperire de 100% a populației – neatins nici de către cele mai avansate baze de date de reconstrucție nominală a populației. Pe de o parte deoarece înregistrările nu sunt întotdeauna complete (mai ales în registrele parohiale), pe de altă parte deoarece nu toate aceste documente s-au păstrat, sau pot fi accesate. Ceea ce intenționăm în prezentul studiu este să evidențiem acoperirea cronologică și geografică a Țării Năsăudului pe care o oferă registrele parohiale de stare civilă păstrate la Serviciul Județean Bistrița al Arhivelor Naționale, astfel încât pe viitor să ușurăm identificarea celor mai potrivite micro-zone din care poate începe reconstrucția nominală a populației.

Deși importanța unui astfel de demers științific este evidentă, credem că merită subliniate principalele avantaje ale dezvoltării unei baze de date de populație istorică. Desigur, fiind vorba despre o întreprindere istoriografică, rațiunea cunoașterii cât mai profunde a trecutului ocupă un loc de frunte, dar ea este completată de un spectru mult mai larg de aplicații, care mută centrul de greutate al unui astfel de instrument dinspre aria pur epistemologică spre cea a utilității sociale. Rămânând în domeniul istoric, amintim importanța unei astfel de baze de date pentru cercetările genealogice. Crearea arborilor și tablelor genealogice ar fi mult simplificată, urmând a fi realizată într-o primă etapă de aplicații software conexe bazei de date, cercetătorilor revenindu-le doar sarcina verificărilor și corecturilor. Reconstituirile genealogice vor deveni astfel mult mai facile pentru spațiul rural românesc, ceea ce va conduce la o mai bună înțelegere a modelelor de înrudire și a rolului lor în context socio-economic. În acest fel, cercetările în domeniul etnologiei, antropologiei și sociologiei vor avea masiv de câștigat. Luând în considerare faptul că multe dintre particularitățile societății românești (în special ale lumii rurale) persistă chiar și după două procese disruptive majore (sistemul comunist, respectiv globalizarea tot mai accelerată), posibilitatea unei cunoașteri atât de detaliate ar permite urmărirea evoluției unor tradiții, atitudini și fenomene în durată lungă, timp de aproape un secol și jumătate, sau chiar mai mult. Trebuie amintite și multitudinea de analize care ar deveni posibile pornind de la un astfel de instrument, în varii câmpuri de cercetare ale științelor sociale: studii privind structura profesională, migrația, ascensiunea socială pe parcursul generațiilor, sistemul moștenirii bunurilor etc.

Mai importante însă ni se par aplicațiile unei baze de date istorice de populație în domeniul științelor medicale și al științelor eredității. Sursele epocii înregistrează cauza morții, iar uneori chiar bolile, infirmitățile sau diformitățile. O perspectivă de ansamblu asupra acestui tip de informație poate releva aspecte precum riscuri sporite la declanșarea unor boli într-o anumită microzonă, predispoziții la transmiterii unor boli ereditare și/sau congenitale, predispoziții familiale la afecțiuni cronice etc. Din acest punct de vedere, relaționarea unei baze de date de populație istorică cu informații medicale contemporane poate reprezenta un important sprijin adus politicilor regionale de sănătate publică. Desigur, astfel de perspective par îndepărtate, dar

⁴ Sorina Paula Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania*, Cluj-Napoca, PUC, 1999, p. 67-75.

„Nominal reconstruction of the population of Năsăud region during the modern era, based on the parish registers of civil status”, *Astra Salvensis*, 3, p. 64-75

odată creată o bază de date de populație istorică dezvoltarea proiectelor și atragerea fondurilor necesare vor fi mult facilitate.

Existența unei baze de date de populație istorică va stimula, cu siguranță, interesul publicului larg pentru recuperarea istorie familiale și prin aceasta angrenarea societății civile într-un act cultural. Valențele creșterii interesului pentru astfel de activități sunt multiple, de la dezvoltarea personală prin cunoaștere, la modelarea atitudinii față de alteritate. Conștientizarea dimensiunii istorice a conviețuirii într-un spațiu multicultural, identificarea relațiilor interetnice și interconfesionale în trecut, descoperirea unor forme ale alterității astăzi aproape dispărute (populația evreiască, de exemplu), sunt tot atâtea aspecte care vor fi influențate pozitiv prin interacțiunea publicului larg cu informația istorică. Iar această interacțiune trebuie să înceapă la nivel familial, acolo unde și curiozitatea și necesitatea cunoașterii sunt maxime.

O problemă importantă într-un studiu privind Țara Năsăudului este reprezentată de circumscrierea geografic-administrativă a acestei entități. Cea mai recentă monografie a zonei (urmând modelul interpretativ promovat de profesorul clujean P. Cocean) ne îndeamnă să nu ne oprim la granițele istorico-administrative, ci să luăm în considerare întregul ansamblu de caracteristici a căror sumă oferă consistență conceptului de „Țară”.⁵ Prin urmare, în prezentul articol ne vom raporta la Țara Năsăudului așa cum este ea circumscrișă de O.-R. Ilovan, incluzând o mare parte din zona nordică a fostului regiment de graniță, dar extinzându-se și spre vest în limitele spațiului mental identificat de autoare.⁶ Fără a intra în amănuntele modificărilor succesive petrecute de la înființarea regimentelor de graniță și până la reforma administrativă din 1876, menționăm doar că Țara Năsăudului, în această formulă, suprapune complet subdiviziunea administrativă Năsăud din comitatul Bistrița-Năsăud, aproape complet Radna⁷ din același comitat, parțial Beclean⁸ din comitatul Solnoc-Dăbâca, și o localitate din plasa Dej a acestui din urmă comitat.⁹

Din punct de vedere al structurii etno-confesionale a Țării Năsăudului în epoca modernă, Tabelele 1 și 2 infra oferă o imagine de ansamblu, pe diviziuni administrative, la sfârșitul secolului al XIX-lea.¹⁰

Tabel 1. Structura etnică a Țării Năsăudului la 1890:

P	Lb.	Ro	Ger	Mag	A	T
---	-----	----	-----	-----	---	---

⁵ Oana-Ramona Ilovan, *Țara Năsăudului. Studiu de geografie regională*, Cluj-Napoca, PUC, 2009, p. 25.

⁶ Astfel circumscrișă, Țara Năsăudului cuprindea în anul 2005 un număr de 78 localități, dintre care 2 orașe și 58 de comune, detaliate în Ilovan 2009, 283. În perioada „lungului secol al XIX-lea” același teritoriu cuprindea doar 53 de localități, dintre care 27 făceau parte din regimentul de graniță.

⁷ Mai puțin localitățile Coșna și Cârlibaba Nouă (Ludwigsdorf, Lajosfalva), care fac astăzi parte din județul Suceava. De altfel, cele două localități sunt în mod evident integrabile microzonelor din regiunea administrativă actuală, datorită proximității geografice față de Poiana Stampei și Dorna Candreni, respectiv Cârlibaba.

⁸ Localitățile: Perișor, Căianu Mic, Căianu Mare, Dobric, Dobricel, Dumbrăvița, Spermezeu, Păltineasa, Sita, Chiuza, Mireș, Piatra, Săsarm, Târlișua, Agrieș, Borleasa.

⁹ Ciceu-Poieni.

¹⁰ Sursa calculului: Varga E. Árpád, *Erdélyi etnikai és felekezeti statisztikája*, consultată pe site-ul <http://www.kia.hu>, la 08.05.2014.

Vlad POPOVICI

lasa	maternă declarată ¹¹	mână	mană	hiară	lta	otal
Năsăud		202 61	1599	927	2 66	2 3053
Radna (parțial)		192 96	516	841	3 41	2 0994
Beclean (parțial)		105 07	324	183	3 57	1 1371
Total		500 64	2439	1951	9 64	5 5418
%		90,3 4	4,4	3,52	1 ,74	1 00

Tabel 2. Structura confesională a Țării Năsăudului la 1890:

Pl asa	Co nf.	Gr.- Cat.	O rt.	C at.	E v.-L.	R ef.	I zr.	A lta	T otal
Năsăud		204 31	5 1	2 50		7 12	1 520		2 3053
Radna (parțial)		192 43	8 0	1 041		6 1	4 81		2 0994
Beclean (parțial)		791 9	2 593	1 35		1 34	5 90		1 1371
Total		475 93	2 724	1 426		9 07	2 591		5 5418
		85,8 8	4 ,91	2 ,57		0, 31	1 ,64		1 00

Se poate observa că populația românească însumează peste 90% din total: 50.064 persoane conform structurii etnice, limba maternă fiind definită ca „limba pe care recenzatul o vorbește în mod curent” și nu ca „limba mamei”. Din acest motiv nu avem o populație israelită în tabelul etnic, ci doar în cel confesional, deși evreii formau, procentual, al doilea grup etnic al zonei, fiind împărțiți în Tabelul 1 între vorbitorii „materni” de maghiară și germană. Ei sunt urmași de germani, maghiari și un grup de aproape 1.000 persoane de alte naționalități, marea majoritate de origine slavă. Din punct de vedere confesional, zona este dominată de greco-catolici, urmași la relativă egalitate de ortodocși și izraeliți, apoi de catolici, reformați și luterani. Numărul unitarierilor și al celor de alte religii și confesiuni este insignifiant.

Pornind de la această structură etno-confesională, devine evident că orice efort de reconstrucție nominală a populației Țării Năsăudului trebuie să aibă în vedere în primul rând comunitățile greco-catolice, apoi cele ortodoxe, izraelite, catolice, reformate și luterane. Tabelul 3 prezintă situația prezervării registrelor parohiale de stare civilă pentru întreaga zonă studiată.

¹¹ Definită ca limba pe care recenzatul o vorbește în mod curent, nu ca limba mamei.

„Nominal reconstruction of the population of Năsăud region during the modern era, based on the parish registers of civil status”, *Astra Salvensis*, 3, p. 64-75

Lipsa confesiunii luterane se datorează faptului că nu există nici un registru parohial evanghelic păstrat pentru Țara Năsăudului, deși comunități luterane de dimensiuni restrânse existau în Năsăud, Rodna, Romuli, Salva, Șanț și Telciu.

Pentru populația greco-catolică a zonei reconstrucția ar trebui să fie relativ facilă, deoarece sunt puține localități care nu beneficiază de serii de registre pentru toate trei tipurile de evenimente, pe perioadă de cel puțin 70-80 de ani. Comunitățile greco-catolice din Feldru, Ilva Mare, Maieru, Poiana Ilvei, Șanț și Zagra beneficiază chiar de registre acoperind sfârșitul secolului al XVIII-lea. În alte localități seriile de registre încep doar din anii 1858-1859, și atunci probabil ca urmare a prevederilor mai coercitive ale codului civil austriac.¹² Din fericire, pierderile registrelor parohiale de stare civilă în timpul revoluției din 1848 par a nu fi fost foarte mari. Chiar și în acele cazuri în care registrele lipsesc, există posibilitatea ca populația să fi fost înregistrată la alte localități: spre exemplu populația greco-catolică din Jidovița este posibil să se regăsească în registrele din Ceparu sau Dumitra. Un alt tip de situație este cea de la Perișor, unde au avut loc treceri interconfesionale în masă, astfel că populația se regăsește în mare măsură în seriile complete ale registrelor ortodoxe.

În cazul populației ortodoxe situația surselor este mai precară, cu excepția câtorva comunități compacte (Ciceu-Poieni, Dobricel, Dumbrăvița, Perișor). În a doua jumătate a secolului al XIX-lea românii ortodocși sunt semnați de recensăminte în mai multe comune din Țara Năsăudului, însă dispersați și prea puțini pentru a forma comunități proprii (Feldru, Ilva Mare, Maieru, Rodna, Romuli, Spermezeu, Sita, Șanț, Târlisua, Agrieș, Telciu, Bichigiu, Zagra). Abia după 1900 numărul lor ajunge la câteva zeci în fiecare comună. Chiar și la Năsăud comunitatea ortodoxă avea sub 100 membri înainte de 1918. Situația demografică și lipsa registrelor pentru Năsăud conduc la situația în care românii ortodocși din afara comunelor compacte rămân a fi identificați prin intermediul altor surse.

Și mai slab păstrate sunt registrele parohiale ale comunităților evreiești. Chiar și în Jidovița, localitate cu populație majoritar evreiască (peste 80%), sursele acoperă doar pentru botezuri o perioadă mai mare de 50 de ani. Populația evreiască era răspândită pe tot arealul Țării Năsăudului, dar registrele de stare civilă au rămas concentrate în centrele comunitare (Năsăud, Rodna Veche), inclusiv în cele limitrofe zonei studiate (Beclean, Bistrița). Cu mici excepții, situația demografică a evreilor din Țara Năsăudului poate fi recuperată și studiată doar pentru 10-30 ani, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Mare parte din populația catolică a regiunii poate fi identificată, pentru o perioadă de circa patru decenii (1857-1895), în registrele comunității din Năsăud. Pentru comunitățile din Chiuza, Căianu Mic și Dobric s-au păstrat de asemenea registre, dar fragmentar. Populația catolică surprinsă de recensăminte în alte localități este foarte dispersată și de regulă puțin numeroasă (sub 20 persoane). Este posibil să apară și aceasta, ocazional, în registrele comunităților compacte.

¹² Sorina Bolovan, Ioan Bolovan, „Registrele parohiale de stare civilă din Transilvania – Izvoare de demografie istorică”, în *Revista Arhivelor*, I, 1995 (seria III), nr. 1-2, p. 49-50.

Vlad POPOVICI

O situație relativ similară caracterizează comunitățile reformatate. Sursele sunt concentrate în câteva centre (Năsăud, Nimigea de Jos, Blăjenii de Jos) care acoperă aproape întreaga zonă. În afara lor, populația reformată surprinsă de recensăminte este dispersată și similară cantitativ celei catolice. Cu toate acestea, raportat la numărul membrilor acestei confesiuni, registrele permit o reconstrucție mult mai bună decât în cazul romano-catolicilor.

Per ansamblu, se poate concluziona că posibilitățile de reconstrucție a populației Țării Năsăudului în epoca modernă, pornind de la registrele parohiale, sunt destul de ample, situația favorabilă datorându-se caracterului predominant românesc al zonei și păstrării documentelor pentru marea majoritate a parohiilor greco-catolice. Cele mai mari probleme de reconstrucție sunt ridicate de populația israelită, pe fondul absenței seriilor de înregistrări parohiale de stare civilă, în acest caz, ca și pentru completările zonelor geografice sau cronologice rămase neacoperite pentru alte confesiuni, fiind nevoie de apelul la alte categorii de surse (liste de recrutare, liste de impozite etc.)

Tabel nr. 3. Situația prezervării registrelor parohiale de stare civilă pentru Țara Năsăudului:¹³

Legenda	
xxxx-xxxx	Registre acoperind perioade peste 50 de ani
xxxx-xxxx	Registre acoperind perioade sub 50 de ani
	Nu există populație de confesiunea respectivă
	Există populație de confesiunea respectivă dar nu există registre

Confesiune	Greco-Catolici			Ortodocși			Catolici			Reformați			Izraeliți		
	B	C	I	H	C	I	H	C	I	H	C	I	H	C	I
Năsăud	859-1895	831-1930	811-1921	808-1867, 1893-1922	893-1930		857-1895	857-1895	857-1895	848-1940	868-1949	867-1938	885-1895	885-1894	885-1894
Jidovița							857-1895	857-1895	857-1895	848-1940	868-1949	867-1938	837-1895	860-1894	885-1894
Lăviu Rebreanu (Prislop)	858-1939	858-1949	858-1922										885-1894	852-1886, 1885-1894	
Lușca	1858-1930	858-1911	858-1936				857-1895	857-1895	857-1895				885-1895		885-1894

¹³ Conform inventarului Colecției Registrelor Parohiale de Stare Civilă aflate la Serviciul Județean Bistrița al Arhivelor Naționale. Porțiunile marcate integral cu gri indică lipsa confesiunilor respective din localități. Trebuie să precizăm că acest studiu pornește doar de la inventarul Colecției de registre de stare civilă aflată în păstrarea SJBAN, astfel că datele din tabel pot diferi, în unele cazuri, de realitatea din registre. De asemenea, tabelul menționează limitele cronologice acoperite de registre, dar nu sunt puține cazurile în care perioadele acoperite de același tip de registre se suprapun, deoarece înregistrările nu se efectuau întotdeauna la timp. Pentru un interval cronologic de un secol pot exista între 3-7 registre, în funcție de dimensiunile comunității. Este posibil, de asemenea, ca printre registrele de căsătorie să se afle și registre de logodnă (buna învoială), deși nu sunt marcate ca atare în inventar.

„Nominal reconstruction of the population of Năsăud region during the modern era, based on the parish registers of civil status”, *Astra Salvensis*, 3, p. 64-75

Confesiune / Loc./ Tip	Greco-Catolici			Ortodoxi			Catolici			Reformați			Izraeliți		
	B	C	I	E	C	I	E	C	I	E	C	I	E	C	I
Săngheorșii Băi	1 810-1909, 1930-1943	1 810-1830, 1840-1911, 1930-1943	1 810-1899, 1930-1942				885						885-1895	885	885-1895
Căianu Mic	1 829-1950	1 834-1877, 1879-1952	1 829-1904						877-1950				852-1884		
Căianu Mare	1 858-1951	1 858-1879, 1881-1950	1 858-1890, 1893-1926										852-1884		
Ciceu-Poieni				821-1952	823-1950	823-1950							852-1884		
Dobric	1 858-1951	1 858-1950	1 858-1940				857-1872	857-1876	857-1876	852-1884	864-1871	864-1871			
Dobricel				823-1890, 1892-1952	869-1952	823-1952				889-1922	889-1921	889-1921			
Dumbrăvița				844-1878, 1880-1896	844-1923	852-1928									
Chiuză	1 827-1950	1 827-1868, 1873-1927	1 827-1920				857-1872, 1870-1946	857-1876, 1870-1895	857-1876, 1870-1950	863-1889	863-1889	863-1889	852-1884		
Mireș	1 858-1871, 1873-1905, 1910-1950	1 858-1910	1 858-1910							780-1889	781-1889	863-1889			
Piatra	1 828-1950	1 833-1950	1 827-1838, 1858-1950							845-1922	845-1871, 1889-1921	845-1871, 1889-1921	852-1884		
Săsarim	1 858-1906	1 851-1877, 1881-1896	1 858-1871, 1877-1933										852-1884		
Coșbuc (Hordou)	1 911-1950	1 858-1881, 1884-1911, 1938-1950	1 858-1950										885-1895		885-1894
Feldru	1 769-1906	1 770-1913	1 772-1806, 1858-1895				857-1895	857-1895	857-1895	848-1940	868-1949	867-1938	885-1895		
Nepos (Vărașca)	1 813-1931	1 813-1911	1 813-1911				857-1895	857-1895	857-1895	848-1940	868-1949	867-1938			
Ivaș Marc	1 787-1808, 1814-1943	1 780-1806, 1813-1833, 1858-1967	1 772-1806, 1813-1858, 1876-1850				885						837-1884	860-1895	880

Vlad POPOVICI

Confesiune	Greco-Catolici			Ortodocși			Catolici			Reformați			Izraeliți		
	B	C	I	H	C	I	H	C	I	H	C	I	H	C	I
Ilva Mică	1 858-1945	1 875-1914, 1917-1924	1 858-1914							1 848-1940	1 868-1949	1 867-1938	1 885-1895	1 885-1895	
Leșu	1 800-1904	1 823-1905	1 823-1882				1 885						1 885-1895		
Măgura Ilvei	1 809-1890, 1908-1935	1 809-1927	1 809-1876, 1888-1900, 1925-1941				1 885						1 885-1894		1 885-1895
Maieru	1 769-1807, 1828-1936	1 770-1807, 1851-1929	1 770-1828, 1840-1945				1 885						1 885-1894		1 885
Nimigea de Jos	1 824-1952	1 824-1856, 1858-1884	1 824-1923				1 857-1895	1 857-1895	1 857-1895	1 780-1944	1 781-1944	1 780-1944	1 885-1895	1 885-1894	1 885-1895
Florești	1 824-1903	1 824-1870, 1880-1927	1 824-1919							1 863-1889	1 863-1889	1 863-1889	1 852-1884		1 885-1895
Mintu	1 855-1952	1 858-1952	1 802-1936, 1948										1 885-1895	1 885-1894	1 885-1894
Mitici	1 802-1937	1 810-1937	1 809-1836, 1838-1936										1 885-1895		1 885-1895
Mocod	1 805-1929	1 806-1950	1 841-1912										1 885-1895		1 885-1894
Mogoșeni	1 824-1952	1 825-1952	1 824-1950										1 885-1895		
Nimigea de Sus		1 883-1950					1 857-1895	1 857-1895	1 857-1895				1 885-1895	1 885-1894	1 885-1895
Tăure	1 858-1891, 1896-1951	1 858-1952	1 858-1952												1 885-1895
Parva (Lunca Vinului)	1 809-1950	1 818-1950	1 808-1950										1 885-1895	1 885-1894	
Poiana Ilvei (Sânosif)	1 769-1870, 1896-1950	1 769-1844, 1858-1929	1 769-1839, 1845-1895, 1897-1950										1 895		1 885-1895
Rebra	1 834-1952	1 835-1952	1 814-1952										1 885-1895		
Rebrișoara	1 858-1941	1 858-1933	1 858-1904				1 857-1895	1 857-1895	1 857-1895	1 848-1940	1 868-1949	1 867-1938	1 885-1895		1 885-1895
Rodna	1 808-1908	1 805-1908	1 808-1908				1 856-1890	1 862-1911	1 872-1890	1 848-1940	1 868-1949	1 867-1938	1 885-1895	1 885	1 885-1895
Romuli (Strâmba)	1 808-1943	1 818-1968	1 806-1836, 1857-1932				1 857-1895	1 857-1895	1 857-1895	1 848-1940	1 868-1949	1 867-1938	1 885-1895	1 885-1894	1 885-1895
Runcu Salvei	1 867-1950	1 858-1912	1 858-1910												

„Nominal reconstruction of the population of Năsăud region during the modern era, based on the parish registers of civil status”, *Astra Salvensis*, 3, p. 64-75

Confesiune	Greco-Catolici			Ortodoxi			Catolici			Reformați			Izraeliți		
	B	C	D	E	C	D	E	C	D	E	C	D	E	C	D
Salva	858-1941	858-1934	858-1918							848-1940	868-1949	867-1938	885-1895	885-1894	885-1895
Spermezeu	858-1887, 1910-1929	858-1907	858-1885										852-1884		
Păltin casa	827-1939	859-1904, 1906-1907	827-1939										852-1884		
Sita	853-1907	858-1907	858-1887										852-1884		
Șanț (Rodna Nouă)	783-1907, 1915-1943	783-1807, 1816-1939	783-1884												885
Târlișua	859-1952	859-1952	859-1952												
Agriș	858-1952	858-1950	858-1951										852-1884		
Borleasa	921-1952	878-1951	874-1952										852-1884		
Telciu	809-1857, 1869-1906	811-1856, 1858-1912	808-1891				857-1895	857-1895	857-1895	848-1940	868-1949	867-1938	885-1895		885-1895
Bichiu	808-1856, 1859-1952	808-1841, 1859-1946	807-1947										885-1895		885-1895
Zăgră	784-1942	808-1918	808-1871										885-1895		
Alunișul (Găureni)	858-1931	858-1925	858-1931												851-1885
Perișor				833-1950	829-1950	813-1950							852-1884		
Poienile Zagrei	816-1847, 1858-1950	808-1847, 1858-1849	808-1870, 1900-1950										885-1895		
Suplai	829-1949	828-1950	828-1950												

Reconstrucția populației este o activitate migăloasă și cronofagă, care necesită colaborarea între istorici, demografi, sociologi și informaticieni. Principiile de bază ale acestei activități au fost standardizate în timp, ajungându-se la crearea unor manuale de bune practici, care să asigure uniformitatea introducerii datelor chiar dacă ele sunt transcrise de persoane care nu au comunicat niciodată între ele.¹⁴

¹⁴ O foarte utilă sinteză a bunelor practici în dezvoltarea bazelor de date de populație în: Kees Mandemakers, Lisa Dillon, „Best Practices with Large Database on Historical Populations”, în *Historical Methods. A Journal of Quantitative and Interdisciplinary History*, Winter 2004, Volume 37, no. 1 consultat la adresa:

Vlad POPOVICI

Pentru a se ajunge la marile baze de date este nevoie, însă, în prima fază, de transcrierea documentelor și introducerea lor într-un format electronic, care să poată fi ulterior prelucrat de informaticieni. Această primă etapă conduce la formarea „bazei de date conținând sursele”, adică acea bază de date în care informația este introdusă exact așa cum apare în documentul original, fără nici cea mai mică modificare. Acolo unde transcriptorul consideră că este necesară semnalarea unor situații speciale sau erori în sursă, observațiile nu trebuie să interfereze cu corpul textului transcris, ci trebuie să apară separat, de preferat într-un alt document. Este vital ca transcrierea să respecte fidel textul documentului, excluzând orice actualizări ale formelor lexicale, îndreptarea greșelilor de ortografie, punctuație, a antroponimelor sau toponimelor greșite etc. Documentul astfel transcris trebuie să fie o copie „fotografică” a documentului de arhivă. Motivația acestei reguli este una dublă: pe de o parte trebuie eliminată posibilitatea oricărei intervenții contemporane care ar altera textul istoric; pe de altă parte, cei care organizează baza de date trebuie să aibă permanent acces la forma originală a documentului în format electronic, deoarece ei trebuie să organizeze sistemul de codare prin intermediul căruia datele din zeci de mii de registre urmează a fi înțelese și interpretate unitar de către programele informatice. O variantă a „bazei de date conținând sursele” trebuie păstrată ca atare, pentru a permite verificări ulterioare, în timp ce o copie a acesteia urmează să fie uniformizată și standardizată. Deoarece un specialist standardizează și uniformizează munca a zeci sau chiar sute de transcriptori, este vital pentru el să aibă permanent la dispoziție „copia fotografică” în format electronic a fiecărui document transcris.

Fie că este remunerată prin intermediul unor finanțări științifice naționale (Suedia, Norvegia, Olanda, Canada), fie că se bazează pe aportul voluntar al istoricilor (Danemarca), transcrierea informației presupune din partea transcriptorului competențe paleografice, o cât mai bună cunoaștere a perioadei istorice și, cel mai important, disponibilitatea de a își însuși un set de reguli și disciplina necesară respectării lor. Cum în România nu există încă finanțări naționale pentru un astfel de proiect, modelul danez rămâne cel mai potrivit. Dacă în fiecare localitate s-ar găsi un profesor, preot, învățător sau orice altă persoană cu pregătire și disponibilitate de a se ocupa de transcrierea celor câteva registre păstrate în arhive, atunci cel puțin prima componentă a bazei de date, cea conținând sursele, ar avansa foarte repede. O serie de exerciții preliminare și comunicarea constantă cu un specialist sunt cerințe *sine qua non*, înainte de începerea oricărei activități mai ample de transcriere.

Pornind de la bunele practici enunțate în literatura internațională de specialitate și luând în considerare specificul surselor și situația generală a științei istorice în România, oferim mai jos câteva reguli de bază pentru oricine dorește să înceapă o astfel de activitate:

1. Contactarea specialiștilor în demografie istorică din cadrul Centrului de Studiere a Populației, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, pentru a verifica dacă localitatea pentru care se dorește inițierea transcrierii a fost sau nu cercetată, care este stadiul prezervării surselor și dacă există deja copii fotografice digitale ale surselor în arhiva CSP.

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3200/HMTS.37.1.34-38>. Cu toate acestea, realitățile locale și stadiul cunoașterii în domeniu impun pentru țara noastră adaptarea unora dintre pașii preliminari menționați în respectivul set de bune practici.

„Nominal reconstruction of the population of Năsăud region during the modern era, based on the parish registers of civil status”, *Astra Salvensis*, 3, p. 64-75

2. Desfășurarea unor exerciții de transcriere, pornind de la manualul de bune-practici pus la dispoziție de CSP și cu verificarea documentelor de către specialiști din cadrul instituției.

3. Activitatea propriu-zisă de transcriere.

3.1. Asigurarea că modelul electronic folosit permite integrarea întregii informații prezente în registrele parohiale de stare civilă. Dacă transcrierea se efectuează într-un editor de text (de ex. Word) este de preferat să se creeze un tabel care să respecte fidel structura sursei. Dacă transcrierea se efectuează direct într-o bază de date aceasta trebuie să permită integrarea tuturor informațiilor din surse.

3.2. Transcrierea fidelă a textului surselor, cu respectarea lexicului, ortografiei și punctuației originale, fără nici un fel de actualizări, corecturi, modificări, adăugiri sau eliminări.

3.3. Semnalarea oricăror probleme, nelămuriri, inadvertențe etc. într-un fișier electronic distinct.

3.4. Menținerea permanentă a contactului cu cercetătorii din cadrul CSP, dialogul constant, semnalarea oricăror nelămuriri sau dificultăți, implementarea soluțiilor oferite. Există posibilitatea reală ca anumite tipuri de probleme legate de transcriere să fi fost deja întâlnite de către alți transcriptori și să existe soluții standardizate, care să ajute la uniformizarea ulterioară a informației din bazele de date.

3.5. Crearea, la sfârșitul fiecărei ședințe de transcriere, a unei copii a fișierului electronic, distinctă de fișierul aflat în lucru, pentru a asigura prezervarea graduală a informației în eventualitatea apariției oricăror probleme tehnice sau erori umane care ar duce la deteriorarea fișierului aflat în lucru. Se recomandă păstrarea copiilor pe medii de stocare portabile (USB, HDD) sau on-line.

Respectarea acestor norme, cu acordarea unei atenții deosebite punctelor 2 și 3.1-3.3, poate asigura realizarea unor transcrieri de calitate, utile din punct de vedere al informației istorice și ușor de transferat într-o bază de date globală.

La final trebuie ridicată și problema utilității unei astfel de activități din punct de vedere al transcriptorului. Transcrierea registrelor parohiale de stare civilă este bineînțeles folositoare celor care organizează baza de date de populație istorică și se va reflecta în rezultatele științifice din domeniu, dar este ea utilă și transcriptorului, dincolo de satisfacerea curiozității personale, sau a unui imbold pur cognitiv? Răspunsul este pozitiv. În primul rând, transcrierile valide ale unor astfel de surse îi conferă autorului statutul de colaborator și contributor al proiectului major, fiind astfel recunoscută implicarea sa într-o activitate științifică de performanță. Bogăția informațională a registrelor parohiale de stare civilă poate reprezenta punctul de pornire al unei monografii locale, fundamentul unui studiu demografic amănunțit asupra comunității, suportul unor lecții de istorie locală, material pentru un muzeu local. În măsura implicării adecvate a altor factori sociali și administrativi, cunoașterea conținutului acestor surse poate fi folosită pentru educarea comunitară și pentru modelarea coeziunii comunitare prin raportare la trecut, prin conștientizarea amprentei istorice pe care fiecare persoană, indiferent de statutul social din timpul vieții, o lasă în urma sa.